

Nieuwsbrief Vereniging PBC's

nr. 5, jaargang 2, augustus 2002

Redactie: Wim Keizer, tel. 023 – 5546387, e-mail wkeizer@probiblio.nl

Van de redactie

De landelijke stuurgroep bibliotheekvernieuwing heeft 18 juli een beroep op de colleges van B en W gedaan om inzet en daadkracht voor het bibliotheekwerk te tonen. Deze kunnen volgens de stuurgroep tot uiting komen in de begroting voor het komende jaar en volgende jaren. De stuurgroep zegt in haar brief wel dat voor de noodzakelijke extra investeringen voor kwaliteitsverbetering en ICT het zwaartepunt bij de rijksoverheid zal moeten liggen. De stuurgroep heeft daar de landelijke politiek op gewezen.

Wat de provincies betreft in deze Nieuwsbrief aandacht voor:

- de netwerkvorming in Friesland en Gelderland;
- enkele bestedingsplannen;
- de situatie in de provincie Zeeland (voor het eerst).

Wim Keizer
5 augustus 2002

Netwerkvorming: Friesland coöperatie, Gelderland basisafspraken

De Friese stuurgroep bibliotheekvernieuwing werkt toe naar een aantal bibliotheekclusters ("basisbibliotheken") die samen een coöperatie gaan vormen (of vergelijkbare juridische vorm krijgen). De coöperatie heeft twee doelen:

- zorgdragen voor de collectieve uitvoering van bibliotheekinhoudelijke back-office-taken en facilitaire taken;
- gesprekspartner zijn voor de provinciale overheid en voor organisaties die op landelijk niveau opereren.

De coöperatie zal over een serviceorganisatie beschikken die drie functionaliteiten omvat: een facilitair bedrijf, een kenniscentrum en de beleids-

ondersteuning. De coöperatie bepaalt het takenpakket van de serviceorganisatie. De zeggenschap over en de verantwoordelijkheid voor de serviceorganisatie liggen bij de gezamenlijke bibliotheekclusters.

De service-organisatie zal voor een belangrijk deel ontstaan uit de huidige "binnendienst" van de CBD Fryslân. Ook medewerkers van de huidige (aangesloten en zelfstandige) bibliotheken kunnen binnen de service-organisatie werkzaam zijn. *Voor meer informatie: zie bijlage "Hoofdpijnen van het toekomstige Friese bibliotheeknetwerk".*

Het Overleg Gelderse Openbare Bibliotheken (OGOB) heeft een tweede versie gemaakt van de notitie "Gelders Bibliotheek Netwerk". Het verhaal is overhandigd aan GS. Het OGOB wil een Gelders bibliotheeknetwerk waarin alle bibliotheken meedoen. Om dat te bereiken moeten de bibliotheken zich verbinden aan de volgende basisafspraken:

- voldoen aan de eisen van compatibiliteit van het eigen automatiseringssysteem aan en deelname in het provinciale automatiseringsnetwerk;
- participatie in de provinciale IBL-regeling;
- participatie in het provinciale kenniscentrum;
- participatie in een provinciaal programma deskundigheidsbevordering;
- participatie in een provinciaal innovatieprogramma;
- participatie in een bovenlokaal bibliotheekoverleg;
- participatie in de provinciale distributielogistiek.

Het ligt in de bedoeling Biblioservice Gelderland in het nieuwe netwerk een duidelijke positie te geven als facilitaire en bibliothecaire steunorganisatie, in de vorm van de Stichting Gelderse Bibliotheken. Deze stichting zal bestaan uit een servicebedrijf en een kenniscentrum (gezamenlijke back-office-activiteiten). Om

ongewenste verstrengeling van belangen te voorkomen, zullen het servicebedrijf en het kenniscentrum functioneren als twee economisch gescheiden diensten. Op het niveau van het servicebedrijf zal sprake zijn van zowel inkoop- als samenwerkingsrelaties op netwerkniveau. Op het niveau van het kenniscentrum zal sprake zijn van alleen samenwerkingsrelaties.

Voor de bestuursstructuur van de nieuwe Stichting Gelderse Bibliotheken wordt gedacht aan drie geledingen:

- een Raad van Bibliotheken, bestaande uit vertegenwoordigers van alle Gelderse openbare bibliotheken (een soort "aandeelhouders");
- een Raad van Toezicht bestaande uit 5 tot 7 personen (een soort "Raad van Commissarissen");
- een directie (een soort "Raad van Bestuur").

De Raad van Toezicht behoeft op een aantal belangrijke deelterreinen voorafgaande goedkeuring van de Raad van Bibliotheken. De directie is belast met het bestuur van de stichting binnen de door de Raad van Bibliotheken en Raad van Toezicht vastgestelde kaders.

Voor meer informatie: zie bijlagen "brief 10 juli 2002 van OGOB aan besturen Gelderse openbare bibliotheken" en notitie "Gelders Bibliotheek Netwerk".

Bestedingsplannen

Als bijlagen bij het juli-nummer van de Nieuwsbrief waren een aantal bestedingsplannen meegezonden. *Hierbij ter aanvulling als bijlagen: het bestedingsplan van de provincie Gelderland en het goedgekeurde plan van de provincie Limburg*

Uit Zeeland meldt Truus Huisman, directeur Zeeuwse Bibliotheek: Vaststelling van het bestedingsplan OCenW-middelen is gedelegeerd aan GS van Zeeland. Dit moet nog gebeuren. Het concept heeft van verschillende kanten commentaar opgeleverd. Zo heeft onder meer de Vereniging van Zeeuwse Bibliotheken (VZB) een kritisch geluid laten horen.

Het voorstel luidt:

Zeeland ontvangt over 2001 en 2002 totaal 382.268 euro, te verdelen als volgt:

1. 177.755,- t.b.v. externe procesbegeleiding (met name dit bedrag vindt de VZB exorbitant);
2. 177.755,- t.b.v. de gemeenten als bijdrage in de kosten van de vorming van regionale basisbibliotheken;
3. 26.758,- t.b.v. de provincie, ter dekking van de eigen kosten van de regierol van het vernieuwingsproces.

Er is dus niets begroot voor extra werkzaamheden die de bibliotheken zelf moeten doen in dit proces. Ook hier heeft de VZB tegen geageerd.

Zeeland

In Zeeland werd al enkele jaren voor de Stuurgroep-Meijer aan het werk ging gedacht aan herstructurering. Hier lagen verschillende redenen aan ten grondslag, welke in het bijzonder op het gebied van effectiviteit, verhoging van de kwaliteit van de dienstverlening, slagvaardigheid en efficiency lagen. De noodzaak bleek in het project "Lenen Loont" (dit is veel meer omvattend dan tarieven alleen). De uitkomsten van Lenen Loont hebben gedurende het hele proces de input gevormd voor de structuurdiscussie. Structuur volgt strategie.

De discussies leidden in 1998 tot een nota "Structuur Gewogen" waarin een vijftal potentiële modellen werd gepresenteerd. Bijna alle bibliotheken kozen voor uitwerking van twee hiervan, te weten 1. de vorming van één bibliotheekorganisatie met één bestuur en één managementteam waarin alle bestaande bibliotheekfuncties in Zeeland zouden worden ondergebracht dan wel 2. de vorming van een aantal regionale bibliotheken - in bestuurlijk en organisatorisch opzicht - met handhaving van de dienstverlening van de Zeeuwse Bibliotheek als leverancier van de backoffice-diensten en facilitaire diensten. Twee bibliotheken maakten een klein voorbehoud; de één omdat nog niet duidelijk genoeg omschreven was dat lokale inkleuring mogelijk zou blijven, de tweede bibliotheek omdat de meerwaarde van fusie nog niet was aangetoond.

Met de uitwerking van deze twee modellen gingen de bibliotheken in Zeeland aan de slag met project- en stuurgroepen waarin

naast bibliotheekbesturen en -medewerkers ook de provinciale en gemeentelijke overheden waren vertegenwoordigd.

Meijer

In de tussentijd verscheen het rapport-Meijer en alle daarmee verband houdende rapportages. Meijer praat onder meer over centralisatie van de facilitaire taken en decentralisatie van de backoffice-taken en zo nog wat andere interessante items. De Zeeuwse stuurgroep koos er destijds voor Meijer hierin niet te volgen, maar vast te houden aan de Zeeuwse gedachten over herstructurering. Meijer wordt alleen meegenomen m.b.t. inhoudelijke items als cultureel ondernemerschap, het opdrachtgeverschap etc.

N.a.v. Meijer c.s. gingen de overheden (provincie, gemeenten) aan de slag. Deze vroegen het bibliotheekwerk hun werkzaamheden even te temporiseren om hun eigen achterstand qua kennis in te halen. Dat is bijna twee jaar geleden en in de tussentijd is er niet al te veel gebeurd, behalve dat:

1. de bibliotheken in Zeeland hebben gekozen voor regionalisering, d.w.z. meer bibliotheekorganisaties in Zeeland met handhaving van de dienstverlening vanuit de Zeeuwse Bibliotheek;
2. de overheden hun kennisachterstand hebben ingehaald en een soort strategisch rapport hebben gemaakt, waarin helaas nog wat weinig strategie en wel veel beschrijving van de bestaande situatie is te vinden.

Werkgroepen

In elk geval worden na deze zomer beide trajecten in elkaar geschoven en gaan overheden en bibliotheken gezamenlijk verder. Hiertoe wordt in eerste instantie een viertal werkgroepen in het leven geroepen dat met een aantal vragen aan de slag gaat:

1. Clustervorming.

Dit deelproject betreft het op regionaal niveau voorbereiden van fusies van bibliotheken tot basisbibliotheken.

2. Beleidsontwikkeling

Het gaat om het ontwikkelen van beleid door de respectievelijke overheden met als taak:

- 2.1. de ondersteuning van de gemeenten bij de ontwikkeling van lokaal bibliotheekbeleid

- 2.2. de manier waarop de opdrachtgeversrol van de gemeente effectief kan worden vormgegeven

3. Netwerkvorming

Opdracht:

- 3.1. de verdeling van de back-office-taken en facilitaire taken over de bibliotheken. Hiertoe wordt eerst overgegaan als een uitgebreid onderzoek naar de voor- en de nadelen van centralisatie c.q. decentralisatie uitwijst dat dit noodzakelijk is;
- 3.2. de positionering van de Zeeuwse Bibliotheek in het nieuwe bibliotheekbestel
- 3.3. de financiële gevolgen daarvan

4. Cultuuromslag

Deze start met een onderzoek naar de mate waarin de cultuuromslag (zakelijk, transparant en vraaggericht) al heeft plaatsgevonden bij de bibliotheken in Zeeland.

Werkgeverschap

De constructie rond het werkgeverschap in de aparte stichting "Centrale Werkgeefster Openbare Bibliotheken" zal in de discussie sneuvelen.

De Zeeuwse Bibliotheek werd opgericht in het begin van de jaren tachtig en is een fusie tussen de OB Middelburg, de wetenschappelijke bibliotheek van de provincie Zeeland, de muziekbibliotheek en de PBC. In 1992 is nog de Technische Bibliotheek, tot dan gevestigd in Vlissingen, toegevoegd.

Met name de toevoeging van de PBC leverde een paar problemen op.

Als rechtsvorm werd gekozen voor een Gemeenschappelijke Regeling met een ambtelijke (de provinciale) rechtspositie. Dat betekende toen een financiële aderlating voor de subsidiegevers, want alle medewerkers die tot dan bij één van de instellingen werkzaam waren kwamen onder deze paraplu, inclusief vanzelfsprekend de medewerkers van de bibliobussen. De subsidiegevers vonden het dan ook te ver gaan om het personeel van aan te sluiten bibliotheken ook nog ambtenaar te maken. Om deze financiële reden en bij mijn weten om geen andere, is toen een aparte werkgeversstichting in het leven geroepen. De Zeeuwse Bibliotheek kent dus geen "aangesloten bibliotheken". Er bestaat puur een klant-leveranciersverhouding met dien verstande dat we wel in Zeeland (met

succes) proberen gezamenlijk beleid te maken.

De Stichting heeft momenteel 6 bibliotheken onder haar hoede. Het bestuur heeft uitsluitend een werkgeversfunctie. Er is een parttime directeur die vanuit de Zeeuwse Bibliotheek gedetacheerd is, maar met evenveel recht ook werknemer bij de Stichting zou kunnen zijn.

De Zeeuwse Bibliotheek heeft met het bestuur van de Stichting een contract gesloten voor ondersteuning bij relevante PBC-taken: directievoering - doet de directeur van de stichting - financiële administratie e.d.

De Zeeuwse Bibliotheek is formeel en materieel (verlofbriefjes e.d.) werkgever van de directeur. Inhoudelijk legt zij verantwoording af aan het bestuur van de werkgeversstichting (over werkgeverstaken vanzelfsprekend) en inhoudelijk aan de besturen van de bibliotheken die bij de Stichting zijn aangesloten.

Maar zoals al gezegd zal de aparte werkgeversstichting sneuvelen bij de herstructurering.

Truus Huisman
15 juli 2002